

Les Ciutats Verdes de França demostren que el canvi és possible

Article by Mathieu Dejean

March 15, 2024

Els alcaldes verds que van ser escollits han resistit els intents de socavar-los. A mitjà termini, l'emergència climàtica s'agreuja i les seves polítiques mediambientals es comprenen millor, però l'onada verda segueix confinada a les zones urbanes.

Es necessiten tres anys perquè una idea radical sembli raonable? L'experiència dels alcaldes verds triats en 2020 ajuda a respondre a aquesta pregunta. En les últimes eleccions municipals, una "onada verda" va arrasar una quinzena de ciutats, entre elles Lió, Estrasburg, Bordeus, Poitiers, Besançon, Tours, Annecy i Colombes, malgrat la baixa participació (el 59% dels votants es va quedar a casa en la segona volta).

Encara que només el 3% de la població francesa viu ara en una ciutat governada pels Verds, aquestes eleccions van possibilitar al partit gaudir d' "un dels seus moments més determinants", subratlla la politòloga Vanessa Jérôme en el seu llibre *Militer chez els Verts (Ser activista verd)*. El partit va substituir al germà gran socialista en diverses ciutats, mentre que en unes altres va posar fi a dècades de govern de dretes, sent Bordeus el major avanç. D'aquí la reacció visceral contra els Verds de periodistes influents pròxims als partits tradicionals.

L'expressió "Khmaires verts" (un joc de paraules entre "maires" (alcaldes) i "Khmers rouges") es va posar ràpidament de moda, havent estat encunyada per primera vegada per Gérard Collomb, l'alcalde derrotat de Lió. Un mes després de la votació, la revista d'actualitat *Le Point* titulava "Els pallassos de l'ecologisme", *Le Monde* es burlava de les "teories esotèriques" dels alcaldes verds i, en les pàgines de *Le Parisien*, el cèlebre escriptor i filòsof Bernard-Henri Lévy denunciava que els càrrecs electes estaven posseïts pel "dimoni antihumanista".

Es van intensificar les crítiques a les postures dels nous alcaldes. Alguns d'ells ocupaven càrrecs públics per primera vegada i tenien antecedents d'activisme social, per la qual cosa mancaven de xarxes i suport intel·lectual per a rebatre els atacs).

El baptisme de foc de l'Onada Verda

El que va ser escollit alcalde de Lió, Grégory Doucet, que abans treballava en el sector de l'ajuda humanitària, va ser el primer a ficar la pota, declarant que el Tour de França era "masclista i contaminant". Després, el seu homòleg de Bordeus, Pierre Hurmic, es va negar a col·locar un arbre de Nadal -o, segons les seves pròpies paraules, un "arbre mort"- en una de les places de la ciutat.

A Poitiers, Léonore Moncond'huy, de 30 anys, va justificar la seva "difícil decisió" de deixar de subvencionar els clubs aeronàutics de la ciutat per a "protegir el futur dels nens". "És trist dir-ho, però els nens d'avui no haurien de somiar amb volar", va afirmar.

Aquestes posicions van provocar una gran reacció en els mitjans de comunicació. "Les polèmiques que van seguir a l'arribada dels Verds al poder van equivaldre al que Stanley Cohen va denominar pànic

moral. Això ocorre quan la premsa i els mitjans de comunicació amplifiquen les anècdotes de pràctiques o discursos encara minoritaris per a facilitar la seva deslegitimació i preservar així l' statu quo", explica Simon Persico, professor de Ciències Polítiques que codirigeix el projecte "Promesses et bilans donis municipalités écologistes" (Promeses i trajectòries dels municipis verds), en col·laboració amb la Fundació per a l'Ecologia Política de França i la Fundació Heinrich Böll d'Alemanya. "A nivell nacional, és evident que la classe política es queda curta", afegeix la diputada verda pel Roine, Marie-Charlotte Garin, estreta aliada de Doucet. "Dir que el Tour de França és masclista i contaminant no hauria de causar tant de renou. Però és clar que tenim una diana a l'esquena per a recuperar les nostres ciutats: desacreditar-nos a nivell nacional també ens desacredita a nivell local", opina.

Per al president dels Verds de la regió metropolitana de Lió, Bruno Bernard, aquest renou s'explica pel fet que, sovint, "els Verds tenen prioritats més marcades que altres alternatives de la dreta o l'esquerra tradicionals: per a la societat civil, inclosos els mitjans de comunicació i les organitzacions empresarials, això marca un canvi significatiu".

En l'equador dels seus mandats, les acusacions d'amateurisme i dogmatisme dirigides als alcaldes Verds semblen haver remès. Han deixat de cometre errors de comunicació i els seus missatges s'han tornat més disciplinats. L'experiment pioner de Grenoble, on Éric Piolle dirigeix la ciutat des de 2014, també ha marcat la diferència: es va enviar a alts càrrecs locals a les ciutats recentment guanyades perquè compartissin la seva experiència. "El personal polític i administratiu d'alt rang s'ha dispersat pertot arreu", explica Persico.

En acabat, després d'estius abrasadors esquitxats de grans incendis, amb els camps de golf gaudint d'exempcions al racionament d'aigua, l'opinió pública va començar a veure on residia realment l'absurd. Això és el que vol creure l'alcalde de Poitiers, Léonore Moncond'huy.

*"Els Verds estan creant falques en el debat públic".
Posicions que en el seu moment van provocar
indignació poden semblar menys xocants tres anys
després"*

Després d'admetre la seva "ficada de pota" en parlar d'aviació, va entaular un debat que, segons ella, ha estat productiu: "He intentat fer una mica de judo amb aquesta polèmica. He parlat amb la indústria de l'aviació perquè és important explicar el nostre pla de transició. Crec que això ha fet canviar d'opinió".

"Els Verds estan creant falques en el debat públic", afegeix Persico. Posicions que en el seu moment van suscitar indignació poden semblar menys xocants tres anys després. En aquell moment, aquestes reaccions eren una manera d'atacar al nouvingut. Avui, la consciència de les conseqüències tangibles de l'escalfament global és una mica major i més compartida, i l'estalvi energètic ja no és una paraula tabú en política pública, encara que continuï significant coses diferents per a persones diferents."

Ecologisme quotidià

Moncond'huy també considera que els alcaldes Verds, al capdavant de majories inclusives i de base (el 50% de la seva llista electoral estava composta per no afiliats al partit), han demostrat la seva vàlua en el poder: "Es presumia que seríem incompetents i aficionats, però tres anys després, ens hem consolidat. Hem demostrat que podem mantenir el rumb, que ens interessa més l'acció que les frases

fetes”.

Simon Persico confirma que, quan es tracta de la seva “activitat principal”, les promeses dels ajuntaments verds s’han complert: “En transport, menjadors escolars, polítiques de foment de l’ecologització i el drenatge sostenible, desplaçaments actius, estan avançant ràpidament en la majoria de les ciutats invertint i transformant el seu espai urbà. Moltes de les seves promeses en aquests àmbits s’han complert o estan a punt de complir-se”.

En l’àrea metropolitana de Lió, un cas especial on les competències són àmplies i els centres urbans (Lió, Vénissieux, Vaulx-en-Velin) estan alineats políticament, els avanços han estat significatius: per a combatre les onades de calor, es van plantar 25.000 arbres i arbustos en l’hivern de 2022-2023, amb l’objectiu d’aconseguir una cobertura arbòria del 30% en 2026; la publicitat en espais públics s’ha reduït dràsticament (han desaparegut les tanques digitals, els anuncis en tanques d’obra i els aparadors il·luminats a la nit); s’instal·laran 1.300 contenidors de compostos en l’exterior dels edificis d’habitatges d’aquí a la fi de 2023, el contingut dels quals s’utilitzarà per a adobar les terres de cultiu; s’han potenciat les alternatives al cotxe, duplicant el pressupost de transport públic aquesta legislatura: les ampliacions de la línia B del metro i de la xarxa de tramvies 2026 hauran d’estar acabades en 2026...

Els Verds es juguen molt: encara que Europe Ecologie Els Verts (EELV, el partit verd francès) es considerava la força emergent en política després de les eleccions europees de 2019 i les eleccions locals de 2020, els seus mals resultats en les eleccions presidencials de 2022 (amb un decebedor 4,7% dels vots) els ha restat força. Els alcaldes i diputats verds són ara els actius sobre els quals el partit espera construir bastions electorals i consolidar un paper més central en l’encara fràgil aliança amb l’esquerra.

Canviar les actituds cap al medi ambient no és bufar i fer ampolles, amb el consumisme i el productivisme profundament arrelats en la societat. Malgrat això, els Verds no tenen intenció de descansar després de les seves primeres victòries locals.

Marini Tondelier, elegida secretària nacional de EELV al desembre de 2022, ho va confirmar en la clausura de la conferència del partit: “Avui hi ha càrrecs electes Verds en tot el nostre país; és un gran orgull. [...] Així és, els Verds en el poder canvien vides! [...] Tenim el doble de càrrecs que fa tres anys. El nostre principal objectiu és mostrar el que el moviment Verd pot significar per a una zona, perquè així és com podem aconseguir que la gent se sumi a un canvi realment efectiu”, afirma Moncond’huy.

Grégory Doucet es va fer ressò d’aquest missatge en parlar amb Mediapart en 2020: “Són les ciutats les que impulsen la transició verda, les que poden donar exemple, perquè poden formar part de la vida quotidiana de la gent”. Persico assenyala que les ciutats estan dirigides en la

seva majoria per coalicions, per la qual cosa “a nivell local, la transició ecològica no és patrimoni exclusiu dels polítics verds, encara que ajudin a desenvolupar i promoure bones pràctiques en aquest àmbit”.

Construir més fortaleses verdes

A ulls de Bernard, president de la poderosa àrea metropolitana de Lió i expert en la geografia electoral de EELV, el suport s'ha mantingut ferm fins ara -encara que en unes certes ciutats, com Annecy i Bordeus, la majoria del partit és fràgil-. “Des de 2020, hi ha hagut eleccions, sobretot parlamentàries, que han confirmat els nostres avanços. Si ens fixem en els resultats, no hi ha hagut ensulsiades ni signes de fissures”, assenyala.

Encara que desconfia del triomfalisme, també assenyala que hi ha dues qüestions que estan cobrant importància en la societat i que legitimen les polítiques de transició ecològica. En primer lloc, l'estalvi energètic. “Quan parlàvem d'això fa dos anys, el President encara es burlava de la gent que volia “tornar a les veles”. En l'àrea metropolitana de Lió, l'hivern passat vam reduir un 10% el consum d'electricitat només amb l'educació”, presumeix.

Després està la qüestió de l'aigua, sobre la qual “ara hi ha més consciència entre el públic en general”. Per als 1,5 milions d'habitants de l'àrea metropolitana de Lió, la gestió de l'aigua va passar a mans públiques l'1 de gener de 2023 per a protegir aquest preuat recurs. “Avui és molt més fàcil explicar el que fem”, afirma Bernard.

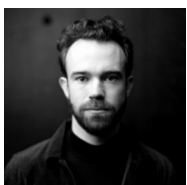
Altres ciutats verdes estan, no obstant això, més aïllades que Lió, i han de fer front a “importants tensions interinstitucionals que fan que els projectes no avancin amb la rapidesa prevista”, afirma Persico. “Ens agradaria anar més lluny i més ràpid, però la política és un compromís permanent entre institucions”, coincideix Moncond'huy, frustrada per veure's frenada tant per la regió com per les diferències de posició amb el Govern central.

És en la qüestió del transport -i, per tant, de la reducció de l'espai per als cotxes- on els Verds continuen trobant la resistència més tenaç. Bernard afirma que les zones de baixes emissions (ZBE) “gaudeixen de més suport dins de l'àrea metropolitana de Lió que fora d'ella”, la qual cosa reflecteix que la base electoral de EELV continua sent predominantment urbana.

En termes més generals, el canvi d'actitud cap al medi ambient no és bufar i fer ampolles, ja que el consumisme i el productivisme estan molt arrelats en la societat. “La gent és ambivalent, com tots. Són conscients que el canvi climàtic és irreversible i que alterarà radicalment la nostra vida quotidiana, però, al mateix temps, no estan disposats a renunciar a uns certs comportaments”, conclou Alain Coulombel, membre de l'oficina executiva de EELV.

Malgrat això, els Verds no tenen intenció de descansar després de les seves primeres victòries locals. Ja estan planificant les eleccions municipals de 2026 amb la vista posada en les principals ciutats en mans de la dreta, entre elles Tolosa i Saint-Étienne, l'actual alcalde de la qual, Gaël Perdriau, està embolicat en un escàndol.

Aquest article va ser publicat originalment per Mediapart.

Mathieu Dejean joined *Mediapart* in September 2021, after six years at *Les Inrocks*, covering left-wing parties for *Mediapart's* political section.

Published March 15, 2024

Article in Catalan

Translation available in English

Published in the *Green European Journal*

Downloaded from <https://www.greeneuropeanjournal.eu/les-ciutats-verdes-de-franca-demostren-que-el-canvi-es-possible/>

The Green European Journal offers analysis on current affairs, political ecology and the struggle for an alternative Europe. In print and online, the journal works to create an inclusive, multilingual and independent media space. Sign up to the newsletter to receive our monthly Editor's Picks.